

Tfy-56.102 Moderni Fysiikka II, 1. välikoe 8.3.1991

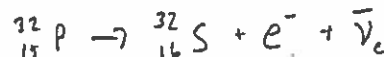
1. a) Hilavärähtelyjen lineaarinen dispersiorelaatio on $\omega = 2\sqrt{\beta/M} \sin(ka/2)$. Lausu värähtelykvanttien - fononien - energia, impulssi sekä ryhmänopeus.
 b) Minkälainen on perustilassa olevan ytimen muoto? Mainitse vähintään kaksi ilmiötä, jotka riippuvat ytimen muodosta.
 c) Mikä on reaktiossa ${}^2_1\text{H} + {}^2_1\text{H} \rightarrow {}^3_1\text{H} + X + 4.2 \text{ MeV}$ syntyvä hiukkanen X ja sen energia E.

2. Selosta lyhyesti käsitteet:

- 4 a) Värikeskus \ F-center
 b) Hilaimpulssi \ $h\mathbf{k}$
 c) Blochin teoreema \ $\psi(x) = e^{i\mathbf{k}x} u(x)$; $u(x) = u(x+a)$
 d) Isomeeri
 e) Kerkeä neutroni
 f) Breakeven-ehto (fuusiossa)

5 3. Etsi Weizsäckerin semiempiirisen massakaavan perusteella isobaarilla A oleva stabiilein nukliidi.

4. ${}^{32}_{15}\text{P}$ hajoaa rikiksi ($Z=16$ puoliintumisaikalla 14.55 d.

a) Kirjoita hajoamiskaavio täydellisenä.

5 b) Kuinka aktiivinen on 1 μg ${}^{32}\text{P}$ -näyte ($N_A = 6.02 \times 10^{23}/\text{mooli}$).

c) Sijoita nukleonit ytimen kuorimallin tasoille ja merkitse näkyviin ydinmuutos, joka fosforin radioaktiivisessa hajoamisessa tapahtuu. Tasojen järjestys on $1s_{1/2} 1p_{3/2} 1p_{1/2} 1d_{5/2} 2s_{1/2} 1d_{3/2} 1f_{7/2} 2p_{3/2} \dots$.

2 a) Heikon vuorovaikutuksen (neutraali virta) välittää Z^0 , jonka massa on 91.3 GeV. Arvioi heikon vuorovaikutuksen maksimikantama yksiköissä 1/GeV ja muunna tulos metreiksi.
 $\Delta E \Delta t \approx h$ $x \approx ct$

b) Mitkä seuraavista hajoamisista ovat mahdollisia ja mitkä kiellettyjä. Mikä vuorovaikutus välittää mahdolliset reaktiot? Jos reaktio on kielletty, niin miksi?

- 1) $p \rightarrow \pi^0 e^+ \nu_e$ boonin onnistunut 2) $\pi^0 \rightarrow \gamma\gamma$ sähkömagn.
 3) $\Sigma^+ \rightarrow p \pi^0$ vahva 4) $p \rightarrow n e^+ \nu_e$ heikko
 5) $\Delta^{++} \rightarrow \Sigma^+ K^+$ 6) $\tau^+ \rightarrow \mu^+ \nu_\mu \nu_\tau$ heikko

c) Miksi rakennetaan e^+e^- , eikä e^-e^- -törmäyttimiä?

$$\frac{h}{2\pi} = \dots$$